

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on: 09.07.2024

Dokumentet är daterat: 09.07.2024

The document is dated: 09.07.2024

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Åsa Liesola

Pvm / Datum / Date: 09.07.2024

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date: 09.07.2024

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Keminmaan Energia ja Vesi Oy

Sähköisesti: [REDACTED]

Asia

Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukainen poikkeuslupa harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi sähkömarkkinalaissa tai sähkökauppa-asetuksessa.

Asianosainen

Keminmaan Energia ja Vesi Oy (0854658-5)
Jauhollantie 4,
94450 Keminmaa

Vireilletulo

7.3.2024

Ratkaisu

Energiavirasto toteaa, että Keminmaan Energia ja Vesi Oy:llä (0854658-5, jäljempänä myös hakija ja yhtiö) on sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n 1 momentin perusteella oikeus harjoittaa kaukolämpöenergian jakelua, talousvesiliiketoimintaa sekä jätevesien vastaanottoliiketoimintaa.

Energiavirasto myöntää hakijalle sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n 3 momentissa tarkoitetun luvan harjoittaa sähkönjakelun tilaustöitä. Energiavirasto myöntää hakijalle poikkeusluvan harjoittaa kaukolämmön tuotantoa, jäteveden puhdistamoliiketoimintaa sekä vesihuollon tilaustöitä sähkömarkkinalain (588/2013) 83 §:n 3 momentin perusteella. Myönnetyt luvat ovat toistaiseksi voimassa olevia.

Energiavirasto ei myönnä hakijalle sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukaista lupaa harjoittaa osakkuudet-liiketoimintaa. Energiavirasto velvoittaa hakijan korjaaviin toimenpiteisiin, jolla varmistetaan, ettei hakija harjoita osakkuudet-liiketoimintaa ja sähköverkkotoimintaa saman y-tunnuksen alla. Energiavirasto velvoittaa hakijan toteuttamaan korjaavat toimenpiteet ja esittämään niistä selvityksen Energiavirastolle **1.6.2025** mennessä.

Selostus asiassa

Sähkömarkkinalain (497/2023) 1.6.2023 voimaan asetetuilla uudistuksilla pantiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan 10 kohdan säännökset jakeluverkonhaltijoiden oikeudesta harjoittaa muita kuin sähkömarkkinadirektiivissä ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyjä liiketoimintoja ja 33 artiklan 2 kohdan säännökset jakeluverkonhaltijoiden oikeudesta harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalvelua. Uudistetun sähkömarkkinalain 61 a §:n mukaisesti:

- Jakeluverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan. (1 momentti)
- Jakeluverkonhaltija ei saa harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä. (2 momentti)
- Energiavirasto voi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa. (3 momentti)

Sähkömarkkinalain 61 a §:n voimaantulon yhteydessä, Energiavirasto katsoi ajankohtaiseksi kartoittaa verkonhaltijoiden muiden liiketoimintojen sisältöä sähkön jakeluverkkotoiminnassa, sillä edellinen muun liiketoiminnan harjoittamista koskeva selvitys oli toteutettu viimeksi vuonna 2012. Energiaviraston 17.5.2023 lähettämällä selvityspyynnöllä virasto pyysi verkonhaltijoilta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Harjoitetaanko yhtiössänne muuta liiketoimintaa?
- Mikäli muuta liiketoimintaa harjoitetaan, mihin liiketoimintaan se on eriytetty?
- Onko yhtiönne harjoittama muu liiketoiminta merkitykseltään vähäistä (TEMa 1305/2019 2 §)?
- Minkälaisia liiketoimintoja yhtiönne harjoittama muu liiketoiminta tai muu vähämerkityksellinen liiketoiminta pitää sisällään?

Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n selvityspyyntöön 18.5.2023 toimittaman vastauksen mukaan yhtiössä harjoitetaan muuta liiketoimintaa. Muu liiketoiminta pitää sisällään kaukolämpöliiketoiminnan, talousveden, jäteveden ja jäteveden puhdistamon liiketoiminnan sekä osakkuuksista saadut tuotot. Lakisääteiset eriyttämiset ovat tehty sähkömarkkinalain ja vesihuoltolain mukaan. Muu liiketoiminta ei ole merkitykseltään vähäistä.

Energiavirasto lähetti 8.12.2023 jakeluverkonhaltijoille valvontakirjeen (Dnro 1793/040201/2023) ja tulkintaohjeen (3947/040002/2023) sähkömarkkinalain 61 a §:n soveltamiseksi. Energiavirasto edellytti valvontakirjeessään muita liiketoimintoja harjoittavat jakeluverkonhaltijat hakemaan Energiavirastolta 61 a §:n 3 momentin mukaista poikkeuslupaa muiden liiketoimintojen harjoittamiseen 31.12.2024 mennessä. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että muun liiketoiminnan harjoittaminen palvelee jakeluverkonhaltijan lakisääteisten tehtävien hoitamista. Energiaviraston tulkintaohjeen mukaisesti, tällaisia liiketoimintoja voivat olla esimerkiksi sellaiset liiketoiminnot, jotka:

- tukevat varman, luotettavan ja tehokkaan sähkönjakeluverkon käyttöä, ylläpitoa ja kehittämistä

- turvaavat sähkön loppukäyttäjien riittävää sähkön saantia (esim. valvomo-, varallaolo- ja varavoimapaalvelut)
- edistävät kohtuullisia sähkön jakeluvaatimuksia pitkällä aikavälillä.

Energiavirasto on linjannut valvontakirjeessään, ettei poikkeuslupaa tarvitse hakea vähämerkityksellisen muun liiketoiminnan harjoittamiseen tai muussa verkossa kuin sähköverkossa harjoitettavalle liiketoiminnalle, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle toimiluvan kyseiseen verkkoon. Muussa verkossa kuin sähköverkossa harjoitettavaksi liiketoiminnaksi voidaan luokitella esim. maakaasu-, kaukolämpö-, vesi- ja viemärintiverkkotoiminta.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy on hakenut Energiavirastolta 7.3.2024 sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukaista poikkeuslupaa nykyisessä laajuudessa harjoittamilleen muille liiketoiminnoille. Hakijan muihin liiketoimintoihin lukeutuvat seuraavat liiketoiminnot: 1) kaukolämpö, 2) talousvesi, 3) jätevesien vastaanotto (viemäriverkosto), 4) jäteveden puhdistamo, 5) osakkuudet, 6) sähkönjakelun tilaustyöt ja 7) vesihuollon tilaustyöt. Hakija on hakenut poikkeuslupaa Energiavirastolta seuraavin perustein:

1) *Kaukolämpö:*

- A. Kaukolämpöenergian tuotanto ja jakelu ympäristöluvan edellyttämällä tavalla. Liiketoiminta siirtynyt yhtiölle Keminmaan kunnalta vuonna 1991 yhdessä sähkönjakelutoiminnan kanssa.
- B. Yhtiö tuottaa vuositasolla kiinteän polttoaineen laitoksella noin 35 GWh kaukolämpöenergiaa. Tuotanto tapahtuu polttamalla palaturvetta ja haketta sekä kevyttä polttoöljyä. Yhtiö siirtää kaukolämpöenergian asiakkailleen ja vastaa KPA-laitoksen ja verkoston kunnossapidosta, energiamittauksista ja asiakkaiden laskutuksesta.
- C. Liikevaihto keskimäärin 1,9 M€ vuodessa.
- D. Noin 17 % yhtiön kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Liiketoimintaa valvovat seuraavat viranomaiset:
 - Keminmaan kunnan ympäristöviranomainen (rakennukset, verkko ja ympäristölupa-asiat)
 - TUKES (KPA-laitoksen käyttö, tarkastukset, pätevyudet ja painelaitelaki)
 - KIWA Inspecta (painelaitteiston tarkastukset)
 - STUK (säteilylähteet)
 - Ruokavirasto (tuhkan lannoituskäyttö)
 - Energiateollisuus Ry (polttoaineiden raportointi)

2) *Talousvesi:*

- A. Talousveden tuotanto ja jakelu vesihuoltolain mukaisesti. Liiketoiminta on siirtynyt yhtiölle fuusion yhteydessä 1.1.2019 alkaen.
- B. Yhtiö pumppaa ja jakaa vuositasolla asiakkailleen noin 400.000 m³ talousvettä. Tuotanto tapahtuu pumppaamalla pohjavesiverkostosta ja käsittelemällä vesi UV-laitteistolla. Yhtiö siirtää talousveden asiakkailleen ja vastaa pumppaamoiden ja verkoston kunnossapidosta, mittaroinnista ja asiakkaiden laskutuksesta.
- C. Liikevaihto keskimäärin 920 k€ vuodessa.

- D. Noin 8 % yhtiön kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Talousveden liiketoiminta perustuu vesihuoltolakiin (VHL). Yhtiö huolehtii VHL 3§ / 3 mukaisesti yhdyskunnan vesihuollosta kunnan hyväksymällä toiminta-alueella.
 - VHL 4§ mukaan, vesihuoltolain toimeenpanoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö.
 - Lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat toimialoillaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristöviranomainen.
 - Kuluttaja-asiamies valvoo sopimusehtojen lainmukaisuutta.
 - Suomen ympäristökeskus vastaa ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2020/2184 edellytettyjen tietokokonaisuuksien tuottamisesta toimialalaaan ja verkossa tapahtuvaan vedenkäyttäjille kohdistettuun tiedottamiseen liittyvien tietopalvelujen teknisestä toteuttamisesta.

3) Jätevesien vastaanotto (viemäriverkosto):

- A. Jäteveden vastaanotto ja pumppaaminen vesihuoltolain mukaisesti. Liiketoiminta on siirtynyt yhtiölle fuusion yhteydessä 1.1.2019 alkaen.
- B. Yhtiö vastaanottaa vuositasolla noin 400.000 m³ jätevettä. Jätevedet johdetaan käsiteltäväksi jätevedenpuhdistamolle vietto- ja paineviemäri-ratkaisuilla. Yhtiö siirtää vastaa jäteveden siirtopumppaamoiden ja verkoston kunnossapidosta ja asiakkaiden laskutuksesta.
- C. Liikevaihto keskimäärin 830 k€ vuodessa.
- D. Noin 8 % kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Jäteveden liiketoiminta perustuu vesihuoltolakiin (VHL). Yhtiö huolehtii VHL 3§ / 3 mukaisesti yhdyskunnan vesihuollosta kunnan hyväksymällä toiminta-alueella.
 - VHL 4§ mukaan, vesihuoltolain toimeenpanoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö.
 - Lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat toimialoillaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristöviranomainen.
 - Kuluttaja-asiamies valvoo sopimusehtojen lainmukaisuutta.
 - Suomen ympäristökeskus vastaa ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2020/2184 edellytettyjen tietokokonaisuuksien tuottamisesta toimialalaaan ja verkossa tapahtuvaan vedenkäyttäjille kohdistettuun tiedottamiseen liittyvien tietopalvelujen teknisestä toteuttamisesta.

4) Jäteveden puhdistamo:

- A. Jätevesien ja sakokaivolietteiden käsittely ympäristöluvan edellyttämällä tavalla. Jäteveden puhdistamon liiketoiminta on siirtynyt Yhtiölle fuusion yhteydessä 1.1.2019 alkaen.
- B. Yhtiö käsittelee vuositasolla noin 500.000 m³ jätevettä ja noin 7000 m³ sakokaivolietteitä. Tuotanto tapahtuu ilmastamalla, lisäämällä kemikaaleja sekä kuivaamalla. Yhtiö puhdistaa jätevedet ja vastaa jäteveden puhdistuslaitoksen kunnossapidosta.
- C. Liikevaihto keskimäärin 140 k€ vuodessa.

- D. Noin 2 % kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Jäteveden liiketoiminta perustuu vesihuoltolakiin (VHL) sekä ympäristölu-
paan. Lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat toimialoillaan elinkeino-, lii-
kenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja
kunnan ympäristöviranomainen.

5) *Osakkuudet:*

- A. Fennovoima Oy:n ja Kemijoki Oy:n osakkuudet. Fennovoiman (Pohjois-Suo-
men voima Oy:n) osakkuus on alkanut vuonna 2011. Lapin Sähkövoima
Oy:n osakkuus on alkanut vuonna 1987.
- B. Yhtiö omistaa Fennovoima Oy:n osakkuuksia Pohjois-Suomen Voima Oy:n
osakkuuksien kautta. Fennovoimasta ei ole saatu, eikä siitä ole tulevaisuu-
dessa odotettavissa Yhtiölle liikevaihtoa, koska Rosatomin laitostoimitusso-
pimus on irtisanottu ja Fennovoima keskittyy tällä hetkellä laitospaikan
myyntiin ja toimintojen alasajamiseen.
Yhtiö omistaa Kemijoki Oy:n vesivoimalaitosten osakkuuksia Lapin Sähkö-
voima Oy:n kautta. Yhtiö hankkii siirrettävän sähköenergian Taivalkosken ja
Isohaaran voimalaitoksista Voimalaitokset omistaa Kemijoki Oy ja Pohjolan
Voima Oy. Lapin Sähkövoima Oy:n osakassähkö myydään markkinoille Oul-
lun Energia Oy:n pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella. Tuotannon ja
markkinahinnan välinen hyöty vähennettynä osakasmaksuilla jää Yhtiölle
osakastuottoina vähennettynä veroluontoisilla maksuilla. Osakastuottojen
vuosittainen keskimääräinen liikevaihto on vuosina 2018–2023 vaihdellut
650 k€ - 3,8 M€ välillä (9 - 36%).
- C. Liikevaihto keskimäärin 1,5 M€ vuodessa.
- D. Noin 9–36 % kokonaisliikevaihdosta (v.2020–2022).
- E. Yhtiö on eriyttänyt kirjanpidossa osakkuudet-liiketoiminnon vuodesta 2023
alkaen. EV on toimivaltainen viranomainen, joka valvoo eriyttämisveloit-
teiden toteutumista.
Sähköalalle on säädetty väliaikainen voittovero mankala-tyyppisten yhtiöi-
den osakkuuksille. Sähköenergian hintavaihteluiden jatkuessa myös tulevai-
suudessa, on oletettavaa, että säädetty verovaikutus on myös pidempiaikai-
nen. Vuodelle 2023 mankala-osakkeiden tuotolle asetettu ylimääräinen voit-
tovero on 30 %. Verohallinto on toimivaltainen viranomainen, joka säättää,
rajoittaa ja valvoo osakkuuksien tuottoja.
Osakkuudet-liiketoiminnan tuotto sekä yrityksen liikevaihto vaihtelevat vuo-
sittain erittäin voimakkaasti siten, että sähkömarkkina-alueissa kuvattu kyn-
nysarvo yli 10 % yrityksen liikevaihtorajasta ei joka vuosi ylity.

6) *Sähkönjakelun tilaustyöt:*

- A. Asiakkaiden tilaamat sähkönjakeluverkoston muutustyöt.
- B. Yhtiölle tehdään asiakastilauksia verkoston muuttamiseksi esim. asiakkaan
talojohtoihin tai sähkökeskuksiin liittyvistä muutostöistä.
- C. Liikevaihto keskimäärin 220 k€ vuodessa.
- D. Noin 2 % kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Sähköverkon tilaustöitä tehdään asiakkaiden sähkön jakeluelvoitteen var-
mistamiseksi.

7) *Vesihuollon tilaustyöt:*

- A. Asiakkaiden tilaamat vesihuoltoverkostojen muutostyöt. Vesihuollon liiketoiminto on siirtynyt Yhtiölle fuusion yhteydessä 1.1.2019 alkaen.
- B. Vesihuollon asiakkaat tilaavat kiinteistön vesihuoltoverkoston korjaus- ja kunnossapitotöitä.
- C. Liikevaihto keskimäärin 450 k€ vuodessa.
- D. Noin 5 % kokonaisliikevaihdosta (v.2022).
- E. Vesihuollon tilaustöillä varmistetaan vesihuoltolain (VHL) mukaiset kohdissa 2) Talousvesi ja 3) Jätevesien vastaanotto (viemäriverkosto) kuvattujen velvoitteiden toteutuminen.

Energiavirasto lähetti Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 13.5.2024 lisätietopyynnön kaukolämpö-, talousvesi ja jätevesien vastaanotto liiketoimintojen luvanvaraisuuksia koskien. Lisätietopyynnössään Energiavirasto pyysi Keminmaan Energia ja Vesi Oy:ta tarkentamaan:

- milloin ja minkä tahon toimesta ympäristölupa on myönnetty kaukolämpötoiminnan harjoittamiselle?
- edellyttääkö kaukolämpöverkoston rakentaminen, hallinnointi tai ylläpito kunnan toimielimen myöntämää lupaa (esim. maankäytön tai kaavoituksen osalta)?
- edellyttääkö talousvesi ja jätevesien vastaanotto liiketoimintojen harjoittaminen erillisen luvan kunnan toimielimeltä?
- mikäli talousvesi ja jätevesien vastaanotto liiketoimintojen harjoittaminen edellyttää erillisen luvan kunnan toimielimeltä, milloin ja minkä tahon toimesta tällainen hyväksyntä/lupa on myönnetty?

Keminmaan Energia ja Vesi Oy toimitti 14.5.2024 vastauksen Energiaviraston lähettämään lisätietopyyntöön. Keminmaan Energia ja Vesi Oy ilmoitti vastauksessaan, että ympäristölupa on myönnetty kaukolämpötoiminnan harjoittamiselle Keminmaan ympäristölautakunnan toimesta 11.2.2004. Maankäytön näkökulmasta, uusien asiakkaiden kaukolämpöön liittäminen ja kaukolämpöverkoston rakentaminen kunnan omistamilla kiinteistöillä edellyttää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n ilmoittaman mukaan kunnan myöntämän sijoitusluvan.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n lähettämän vastauksen perusteella Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on myöntänyt jäteveden puhdistamolle ympäristöluvan 14.2.2006. Pohjavesien käsittely (pumppaus ja jakelu) ei yhtiön mukaan edellytä erillistä kunnan toimielimen lupaa. Keminmaan Energia ja Vesi Oy tosin tarkensi, että Meri-Lapin ympäristöterveysvalvontaviraston terveystarkastaja valvoo talousveden valvontatutkimusohjelman toteutumista. Pohjaveden pumppaus ja käsittely edellyttää sen sijaan yhtiön ilmoittaman mukaan vedenottoluvan, joka on myönnetty Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle Pohjois-Suomen vesioikeuden toimesta.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n 13.5. toimittaman vastauksen liitteenä on esitetty kuvakopiot Keminmaan ympäristölautakunnan 11.2.2004 myöntämästä ympäristöluvasta, Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 14.2.2006 myöntämästä ympäristöluvasta sekä Pohjois-Suomen vesioikeuden myöntämistä vedenottoluvista.

Energiaviraston lausuntopyyntö päätösluonnoksesta

Energiavirasto varasi Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle mahdollisuuden lausua päätösluonnoksesta. Energiavirasto toimitti päätösluonnoksen lausuttavaksi Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 17.5.2024. Lausunto pyydettiin toimittamaan Energiavirastolle viimeistään 7.6.2024. Energiavirasto myönsi sittemmin lisäaikaa lausunnon toimittamiselle 14.6.2024 saakka, Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sähköpostitse 31.5.2024 esittämän pyynnön mukaisesti.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy toimitti sähköpostitse 13.6.2024 Energiavirastolle lausunnon päätösluonnoksesta. Keminmaan Energia ja Vesi Oy lausui ja täsmensi päätösluonnoksen osalta seuraavaa:

- Jäteveden puhdistamon keskimääräinen liikevaihto on ilmoitettu poikkeuslupahakemuksessa virheellisesti. Keskimääräinen liikevaihto on 140 k€, poikkeuslupahakemuksessa ilmoitetun 920 k€ sijasta.
- Pohjois-Suomen vesioikeus on myöntänyt Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle vedenottolupia eri aikaan tehdyillä päätöksillä (11.9.1972, 25.4.1973, 16.1.1996, 23.4.1997 ja 8.1.1990).
- Pohjois-Suomen vesioikeuden 14.2.2006 antama päätös koskettaa jätevedenpuhdistamon ympäristölupaa.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy on liittänyt lausunnon liitteeksi Keminmaan kunnan kunnanhallituksen 11.6.2024 päivämäärän lausunnon. Lausunto ilmentää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n omistajan, Keminmaan kunnan, ennakkokäsitystä päätösluonnosta koskien. Lausunnon mukaan osakkuudet-liiketoiminnan harjoittaminen on tarkoituksenmukaista Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sähkömarkkinalain ja sähkökauppa-asetuksen mukaisten velvoitteiden hoitamisen kannalta. Asiaa on perusteltu lausunnossa seuraavasti:

”Fennovoima Oy:n osakkeet tulee säilyttää yhtiössä, koska mikäli Fennovoima Oy voittaa käymänsä välimiesoikeudet, on mahdollista, että Keminmaan Energia ja Vesi Oy saa hankkeeseen sijoitetun pääoman takaisin.

Tämä on rahassa noin 2 miljoonaa euroa ja lisäksi osakkeiden alaskirjauksista maksettu vero 360 000 euroa. Jos osakkeita ei olisi, Keminmaan Energia ja Vesi Oy:llä ei olisi mahdollisuuksia saada hankkeeseen sijoitettua pääomaa takaisin. Osakkeet ovat siis välttämättömiä sähkönsiirtovelvoitteiden hoitamisen täyttämiseksi. Yhtiö on alaskirjannut osakkeet, joten niiden arvoa ei ole yhtiön taseessa.

Kemijoki Oy:n osakkeiden hankkimisen taustalla on se, että Kemijoen valjastamisen vuoksi annettiin sähkölaitoksille oikeus hankkia Kemijoki Oy:n osakkeita sähköverkkojen rakentamiseen ja kunnostamiseen. Osakkeet ovat siis aikoinaan hankittu juuri sähkönsiirtovelvoitteiden hoitamisen täyttämiseksi. Tämä on edelleen voimassa. Osakkeet tuottivat vuonna 2023 17,3 % yhtiön myynneistä.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy on Keminmaan kunnan sataprosenttisesti omistama yhtiö, joten riskien hallinnassa kunnalla on oma vastuunsa. Yhtiö ei harjoita sijoitustoimintaa osakkeilla.

Nyt yhtiön hallussa olevat osakkeet ovat edellisissä kappaleissa mainitun perusteella välttämättömiä yhtiön lakisääteisten velvoitteiden hoitamiseksi. Osakkuudeliiketoiminnalla turvataan sähkönsiirtotoiminta ja sähkönsiirtoverkkojen rakentaminen ja kunnossapito eli lakisääteiset velvoitteet.”

Keminmaan kunnan kunnanhallituksen lausunnossa on lisäksi mainittu, ettei Keminmaan Energia ja Vesi Oy:ta kosketa sähkömarkkinalain 60 §:n mukainen oikeudellinen eriyttämisvelvoite, sillä yhtiön 400 voltin jakeluverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä ei ylitä 200 gigawattituntia.

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

Energiaviraston toimivalta

Energiavirasto toimii sähkömarkkinalaissa (588/2013), laissa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) ja Energiavirastosta annetussa laissa (870/2013) tarkoitettuna sähkömarkkinaviranomaisena valvoen ja seuraten sähkö- ja maakaasumarkkinoita sekä edistäen sähkömarkkinoiden ja maakaasumarkkinoiden toimivuutta.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 5 §:n mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa kyseisen lain 2 §:ssä tarkoitettun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisen määräysten noudattamista sekä hoitaa muut 2 §:ssä tarkoitettussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §:n mukaan Energiaviraston on veloitettava kyseisen lain 2 §:ssä tarkoitettussa kansallisessa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteita rikkonut tai laiminlyönyt korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

Toimintojen eriyttäminen

Sähkömarkkinalain (588/2013) 77 §:n 1 momentin mukaisesti sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen on eriytettävä sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnat muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista. Sähkömarkkinalain 78 §:n mukaan eriyttämisellä tarkoitetaan sitä, että tilikausittain on laadittava tuloslaskelma ja tase eriytettäville sähköliiketoiminnoille ja yhdistetty tuloslaskelma ja tase muille yrityksen liiketoiminnoille. Eriyttämisvelvollisuus koskee sähkömarkkinalain 79 §:n nojalla myös sähköliiketoimintaa harjoittavaa kunnallista laitosta.

Poikkeuksena eriyttämisestä on vähäinen liiketoiminta. Sähkömarkkinalain 77 §:n 3 momentin mukaan sähköliiketoimintoja ei tarvitse eriyttää toisistaan ja muista liiketoiminnoista, jos liiketoiminta on määrältään tai suhteessa yrityksen harjoittamiin muihin liiketoimintoihin verrattuna vähäistä. Ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin liiketoiminta on merkitykseltään vähäistä.

Merkitykseltään vähäisen liiketoiminnan käsite on määritetty Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa sähköliiketoimintojen eriyttämisestä (1305/2019). Asetuksen 2 §:n mukaisesti vähämerkityksellisiä ovat sellaiset sähköliiketoiminnat, joiden liikevaihto on alle 10 % yhteisön tai laitoksen liikevaihdosta ja suuruudeltaan alle

500 000 euroa vuodessa. Merkitykseltään vähäiseksi ei kuitenkaan katsota verkonhaltijan harjoittamaa sähköverkkotoimintaa tai sähköverkkotoiminnan osatoimintaa.

Vähämerkityksellisiksi katsotaan myös sellaiset muut liiketoiminnot, joiden yhteinen liikevaihto on alle 10 % yhteisön liikevaihdosta ja suuruudeltaan alle 500 000 vuodessa. Vähäinen muu liiketoiminta voi olla mukana ensisijaisesti muun sähköliiketoiminnan luvuissa, tai mikäli muuta sähköliiketoimintaa ei ole, sähköverkkotoiminnan luvuissa.

Sähkömarkkinalain 83 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

Jakeluverkonhaltijan harjoittamat muut liiketoiminnot

Sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomainen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 2 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei saa harjoittaa sähköajoneuvojen latauspalveluliiketoimintaa. Jakeluverkonhaltija voi kuitenkin ylläpitää omaan käyttöönsä varattuja sähköajoneuvojen latauspisteitä.

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa.

Sähkömarkkinalain 3 §:n kohdan 10 mukaan jakeluverkonhaltijalla tarkoitetaan verkonhaltijaa, jolla on hallinnassaan jakeluverkkoa tai suurjännitteistä jakeluverkkoa ja joka harjoittaa luvanvaraista sähköverkkotoimintaa tässä verkossa.

Perustelut

Keminmaan Energia ja Vesi Oy toimii sähkömarkkinalain 3 §:n kohdan 10 määritelmän tarkoittamana jakeluverkonhaltijana, jolla on hallinnassaan jakeluverkkoa ja joka harjoittaa luvanvaraista sähköverkkotoimintaa tässä verkossa. Sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n mukaiset säännökset tulevat täten sovellettavaksi Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n kohdalla.

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi myöntää jakeluverkonhaltijalle luvan harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin jakeluverkonhaltijalle on säädetty mahdolliseksi tässä laissa tai sähkökauppa-asetuksessa, jos liiketoiminnan harjoittaminen on tarpeen, jotta jakeluverkonhaltija voi täyttää tämän lain tai sähkökauppa-asetuksen mukaiset velvoitteensa.

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla on kuitenkin oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomaisena on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy on hakenut Energiavirastolta 7.3.2024 sähkömarkkinalain 61 a §:n 3 momentin mukaista poikkeuslupaa nykyisessä laajuudessa harjoittamilleen muille liiketoiminnoille. Hakijan muihin liiketoimintoihin lukeutuvat seuraavat liiketoiminnot: 1) kaukolämpö, 2) talousvesi, 3) jätevesien vastaanotto (viemäriverkosto), 4) jäteveden puhdistamo, 5) osakkuudet, 6) sähkönjakelun tilaustyöt ja 7) vesihuollon tilaustyöt.

Energiavirasto toteaa, että Keminmaan Energia ja Vesi Oy:llä on sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n 1 momentin perusteella oikeus harjoittaa kaukolämpöenergian jakelua, talousvesiliiketoimintaa sekä jätevesien vastaanottoliiketoimintaa. Energiavirasto myöntää hakijalle sähkömarkkinalain (497/2023) 61 a §:n 3 momentissa tarkoitetun luvan harjoittaa sähkönjakelun tilaustöitä. Energiavirasto myöntää hakijalle poikkeusluvan harjoittaa kaukolämmön tuotantoa, jäteveden puhdistamoliiketoimintaa sekä vesihuollon tilaustöitä sähkömarkkinalain (588/2013) 83 §:n 3 momentin perusteella. Myönnettyt luvat ovat toistaiseksi voimassa olevia.

Energiavirasto ei myönnä hakijalle 61 a §:n 3 momentin mukaista oikeutta harjoittaa osakkuudet-liiketoimintaa.

Energiavirasto on soveltanut yhtiön poikkeuslupahakemuksen perusteella tapauskohtaista harkintaa. Energiavirasto voi muuttaa ratkaisuaan lainsäädännön muuttumisen, muutoksenhakutuomioistuimen antaman ratkaisun tai yhtiön toiminnan edellytyksissä tapahtuvien olennaisten muutosten seurauksena. Energiavirasto perustelee ratkaisuaan seuraavasti:

1) Kaukolämpö

Suomen kaukolämpöverkot eivät muodosta sähköverkkojen tavoin yhtenäistä verkostoa. Kaukolämpöverkot ovat alueellisesti eriytyneitä, sillä Suomessa ei ole pääsääntöisesti fyysisiä yhteyksiä eri kaukolämpöyhtiöiden hallinnoimien kaukolämpöverkostoiden välillä. Kunkin kaukolämpöyhtiön hallinnoima kaukolämpöverkko muodostaa sitä vastoin oman markkinansa. Kullakin kaukolämpöyhtiöllä voidaan katsoa olevan alueellaan määräävä markkina-asema kaukolämpöjärjestelmään liittyneisiin asiakkaisiin nähden.

Kaukolämmön piirissä olevat asiakkaat eivät voi lähtökohtaisesti kilpailuttaa lämmön toimittajaa eri kaukolämpöyhtiöiden kesken. Tyypillisesti kaukolämpöä voi siis ostaa vain yhdeltä toimittajalta, eli paikalliselta kaukolämpöyhtiöltä. Paikalliset kaukolämpöyhtiöt omaavat myös usein vertikaalisesti integroituneen yhtiörakenteen, jossa kaukolämmön jakelua, tuotantoa ja myyntiä harjoitetaan samassa yhtiössä.

Lämmitysmuotona kaukolämmitys kilpailee kuitenkin muiden lämmitysmuotojen (esim. sähkölämmitys ja maalämpö) kanssa¹. Liittymistä harkitseviin asiakkaisiin

¹ HE 32/2013 vp s.22

nähdessä kaukolämpötoiminta ei siis ole määrävässä markkina-asetuksessa, jos asiakkaalla on valittavanaan muita teknisesti ja taloudellisesti kilpailukykyisiä lämmitysvaihtoehtoja. Useimmat kaukolämpölaitokset toimivat tosin Suomessa jo saturoituneilla markkinoilla, jossa tarve uusien asiakkaiden liittämiseen ja tiukasti kilpailukykyiseen hinnoitteluun on pieni. Kaukolämpötoiminta voi tosin muodostaa uusilla asemakaava-alueilla monopolin. Monopoliasema koskee maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 a §:n mukaan asemakaava-alueita, joissa on määrätty rakennuksen liittämistä kaukolämpöverkkoon².

Kaukolämpömarkkinoille ei ole olemassa erillislainsäädäntöä Suomessa. Suomen kaukolämpömarkkinoille ei ole myöskään asetettu sähkömarkkinalain tavoin sääntelyviranomaista. Kaukolämmön jakeluun tarvittava fyysinen infrastruktuuri on kuitenkin luvanvaraista, ja näistä päättävät kunnat ja aluehallintoviranomaiset³. Kilpailu ja kuluttajavirasto valvoo kaukolämpömarkkinoita myös kilpailu- ja kuluttaja-oikeudellisista näkökulmista.

Keminmaan ympäristölautakunta on 11.2.2004 antamallaan päätöksellään myöntänyt Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle ympäristöluvan kaukolämpöenergian tuotanto ja jakelutoiminnan harjoittamiselle. Maankäytön näkökulmasta, uusien asiakkaiden liittäminen ja verkoston rakentaminen kunnan omistamalla kiinteistöillä edellyttää myös kunnan myöntämää sijoituslupaa.⁴

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 1 momentin mukaan Keminmaan Energia ja Vesi Oy:llä on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltaisen viranomaisen on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan. Energiavirasto toteaa, että 61 a §:n 1 momentti sallii Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n harjoittaa kaukolämpöenergian jakelua, koska toimintaa harjoitetaan toimivaltaisen viranomaisen myöntämällä toimiluvalla.

Sähkömarkkinalain 83 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

Energiavirasto katsoo, ettei kaukolämmön tuotannon yhtiöittäminen kaukolämmön jakelusta ole tarkoituksenmukaista kaukolämpömarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi. Kaukolämmön tuotanto on Suomessa myös vahvasti sidottu energiayhtiöiden toimintaan, jolloin yhtiöittäminen voisi tarpeettomasti hankaloittaa kaukolämpötoiminnan harjoittamisen edellytyksiä. Energiavirasto mukaan kaukolämmön tuotannon yhtiöittämisvelvoite voisi olla Suomen kaukolämpömarkkinoiden pieneen kokoon suhteutettuna merkittävä hallinnollinen lisärasite, joka voisi mahdollisesti heijastua kaukolämmön loppukäyttäjille lisäkustannusten muodossa. Energiavirasto myös katsoo, ettei sillä ole toimivaltaa kieltää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:ta harjoittamasta kaukolämmön tuotantotoimintaa, sillä Keminmaan ympäristölautakunta on 11.2.2004 antamallaan päätöksellään myöntänyt Keminmaan

² HE 32/2013 vp s.22

³ Esim. maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 20 §:n 1 ja 2 momenttien perusteella

⁴ Tieto perustuu Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n 14.5.2024 toimittamaan vastaukseen Energiaviraston lisätietopyyntöön.

Energia ja Vesi Oy:lle ympäristöluvan kaukolämpöenergian tuotannon harjoittamiselle.

Velvoite kaukolämmön tuotannon sijoittamisesta erilliseen yhtiöön olisi viraston mukaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti kohtuutonta edellä mainituilla perusteilla. Energiavirasto myöntää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 83 §:n 3 momentin mukaisen poikkeuksen sähkömarkkinalaissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot.

2) Talousvesi

Vesihuoltolain (119/2001) 3 §:n 1 kohdan mukaan vesihuollolla tarkoitetaan veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä. Talousvedellä tarkoitetaan pykälän 2 kohdan mukaan ihmisten käyttöön tarkoitettua vettä sen mukaan kuin siitä terveydensuojelulaissa (763/1994) säädetään. Vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan pykälän 3 kohdan mukaan laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta kunnan hyväksymällä toiminta-alueella.

Vesihuoltolain 8 §:n mukaan kunta hyväksyy vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuollosta huolehtimiseen soveltuvan laitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on tiedotettava riittävässä laajuudessa sekä varattava valvontaviranomaisille⁵ mahdollisuus antaa lausunto ja alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuuluisiksi. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan kunta voi itse ratkaista, mikä toimitilin kunnassa päättää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisestä (HE 85/2000). Kunnan toimielimiin kuuluvat kuntalain (410/2015) 30 §:n mukaan kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot ja toimikunnat.

Pohjois-Suomen vesioikeus on antanut vedenottolupia Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle useilla eri aikaan tehdyillä päätöksillä (11.9.1972, 25.4.1973, 16.1.1996, 23.4.1997 ja 8.1.1990). Meri-Lapin ympäristöterveysvalvontaviraston terveystarkastaja valvoo myös talousveden valvontatutkimusohjelman toteutumista.⁶

Sähkömarkkinalain 61 a §:n 1 momentin mukaan Keminmaan Energia ja Vesi Oy:llä on oikeus harjoittaa liiketoimintaa muussa verkossa kuin sähköverkossa, jos toimivaltainen viranomais on myöntänyt jakeluverkonhaltijalle tällaisen liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämän toimiluvan. Energiavirasto katsoo, että hakijan talousvesiliiketoiminta on luonteeltaan 1 momentin mukaista liiketoimintaa, jota harjoitetaan muussa verkossa kuin sähköverkossa. Talousvesiliiketoiminta on osa Kemin-

⁵ Vesihuoltoalan mukaisia valvontaviranomaisia ovat vesihuoltolain 4 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Toimialan valvontaviranomaisiin lukeutuvat myös kuluttaja-asiamies sekä Suomen ympäristökeskus. Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n nettisivujen mukaan vesijohto-, viemäri- ja hulevesiviemäriverkostojen toiminta-alue-esityksestä on pyydettävä lausunto alueelliselta ELY-keskuksesta, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta (viitattu 17.5.2024 <https://kmev.fi/vesihuollon-toiminta-alue/>).

⁶ Tieto perustuu Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n päätösluonnokseen 13.6.2024 toimittamaan lausuntoon.

maan Energia ja Vesi Oy:n vesihuoltotoimintaa, jota voi harjoittaa ainoastaan kunnan toimielimen hyväksymällä toiminta-alueella. Energiavirasto toteaa, että 61 a §:n 1 momentti sallii Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle oikeuden harjoittaa talousvesiliiketoimintaa, koska toimintaa harjoitetaan toimivaltaisen viranomaisen myöntämällä toimiluvalla.

3) Jätevesien vastaanotto (viemäriverkosto)

Vesihuoltolain (119/2001) 3 §:n 1 kohdan mukaan vesihuollolla tarkoitetaan veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy huolehtii vesihuoltolain (119/2001) 3 §:n kohdan 3 mukaisesti yhdiskunnan vesihuollosta kunnan hyväksymällä toiminta-alueella. Energiavirasto katsoo, että hakijan jätevesien vastaanottoliiketoiminta on luonteeltaan 1 momentin mukaista liiketoimintaa, jota harjoitetaan muussa verkossa kuin sähköverkossa. Jätevesien vastaanotto on osa vesihuoltotoimintaa, jota voi harjoittaa ainoastaan kunnan toimielimen hyväksymällä toiminta-alueella (kts. kohta 2 talousvesi).

Pohjois-Suomen vesioikeus on 14.2.2006 antamallaan päätöksellään myöntänyt Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle jäteveden puhdistamon ympäristöluvan.⁷

Energiavirasto toteaa, että 61 a §:n 1 momentti sallii Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle oikeuden harjoittaa jätevesien vastaanottoliiketoimintaa. Energiavirastolla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta rajoittaa Keminmaan Energia ja Vesi Oy:ta harjoittamasta jätevesien vastaanottoliiketoimintaa, koska toimintaa harjoitetaan toimivaltaisen viranomaisen myöntämällä toimiluvalla.

4) Jäteveden puhdistamo

Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n 13 a kohdan mukaan jätevesien käsittelyyn on oltava ympäristölupa, jos kysymys on puhdistamosta, joka on tarkoitettu asukasvastineluvultaan 100 henkilön jätevesien käsittelemiseen, tai vähintään 100 henkilön asumisjätevesien johtaminen muualle kuin yleiseen viemäriin. Ympäristöluvan myöntäminen kuuluu ympäristönsuojeluasetuksen 6 §:n 12 e) kohdan mukaan alueellisen ympäristökeskuksen toimivaltaan.

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 14.2.2006 antamallaan päätöksellä myöntänyt Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle luvan jätevedenpuhdistamon toimintaan⁸.

⁷ Tieto perustuu Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n 14.5.2024 toimittamaan vastaukseen Energiaviraston lisätietopyyntöön sekä Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n päätösluonnokseen 13.6.2024 toimittamaan lausuntoon.

⁸ Tieto perustuu Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n 14.5.2024 toimittamaan vastaukseen Energiaviraston lisätietopyyntöön sekä yhtiön nettisivuilla ilmoitettuun tietoon: <https://kmev.fi/jatevesi/> (viitattu 17.5.2024)

Sähkömarkkinalain 83 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

Energiavirasto katsoo, että jäteveden puhdistamoliiketoiminta tukee Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n vesihuoltolakiin perustuvien liiketoimintojen (talousvesi ja jätevesien vastaanotto) harjoittamista. Energiaviraston mukaan jäteveden puhdistamoliiketoiminnan kieltäminen ei ole tarkoituksenmukaista kunnan hyväksymällä toiminta-alueella harjoitettavien vesihuoltoliiketoimintojen kannalta. Liiketoiminnan sijoittaminen erilliseen yhtiöön voisi mahdollisesti edellyttää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n työntekijöiden uudelleensijoittamista sellaisessa tilanteessa, jossa sen vesihuollon työntekijöitä työskentelisi samanaikaisesti vesihuoltolakiin perustuvien liiketoimintojen kuin jäteveden puhdistamoliiketoimintaan liittyvien tehtävien parissa.

Velvoite jäteveden puhdistamoliiketoiminnan sijoittamisesta erilliseen yhtiöön olisi viraston mukaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti kohtuutonta edellä mainituilla perusteilla. Energiavirasto myöntää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 83 §:n 3 momentin mukaisen poikkeuksen sähkömarkkinalaissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot.

5) Osakkuudet

Osakkuuksien omistaminen ei ole luvanvaraista liiketoimintaa, joka edellyttäisi toimivaltaisen viranomaisen myöntämän toimiluvan. Osakkuuksien tuottoja säännellään ja valvotaan kuitenkin verotuksellisista näkökulmista Verohallinnon toimesta.

Energiavirasto katsoo, että osakkuudet-liiketoiminta on luonteensa mukaisesti sijoitustoimintaa. Viraston näkemyksen mukaan osakas altistuu osakkuuksien omistamisen myötä sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle, sillä osakkuuksien tuotot vaihtelevat tavanomaisesti sijoituskohteen tuloksen seurauksena. Osakkuuksien omistamiseen liittyy myös riskejä, jotka voivat realisoitua osakekannan arvonalentumisen tai sijoitetun pääoman menettämisen kautta. Sijoituskohteen heikko tulosten teko tai konkurssiin ajautuminen voi siten johtaa tilanteeseen, jossa osakas menettää osittain tai kokonaan sijoittamansa pääoman.

Energiavirasto katsoo, ettei osakkuudet-liiketoiminnan harjoittaminen ole tarkoituksenmukaista jakeluverkonhaltijan sähkömarkkinalaissa ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyjen velvoitteiden hoitamisen kannalta. Viraston mukaan tämänkaltaisen liiketoiminta voi muodostaa riskin verkkotoiminnan harjoittamiselle, sillä laskeennallisesti eriytettynä verkkotoiminta voi joutua vastaamaan myös riskisemmän osakkuudet-liiketoiminnan tappioiden kattamisesta yhtiötasolla.

Keminmaan Energia ja Vesi Oy on liittänyt päätösluonnokseen toimitetun lausunnon liitteeksi Keminmaan kunnan kunnanhallituksen 11.6.2024 päivämäärän lausunnon. Lausunnon mukaan Fennovoima Oy:n osakkeet on tarkoituksenmukaista säilyttää yhtiössä, sillä Fennovoima Oy:n välimiesoikeuskäsittelyn voitto voisi mahdollistaa yhtiölle Fennovoima hankkeeseen sijoitetun pääoman takaisinsaannin. Kemijoki Oy:n osakkeita on lausunnon mukaan vastaavasti hankittu sähköverkkojen rakentamisen ja kunnossapidon turvaamiseksi. Keminmaan kunnanhallituksen lausunnon

mukaan osakkuudet-liiketoiminnan harjoittaminen on välttämätöntä Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n siirtovelvoitteiden hoitamisen kannalta.

Energiavirasto toteaa, ettei Fennovoima Oy:n välimiesoikeuskäsittelyn ratkaisulla ole merkitystä Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sähkösiirtovelvoitteiden hoitamisen kannalta, vaikka yhtiölle sallittaisiinkin oikeus harjoittaa osakkuudet-liiketoimintaa. Osakkuudet-liiketoiminta on osa muuta liiketoimintaa, jolloin osakkuuksista saatavat tuotot tulee kirjata sähkömarkkinalain 80 §:n nojalla muun liiketoiminnan yhdistettyyn tilinpäätökseen. Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sijoittama pääoma ei siten tulisi palautumaan sähköverkkoliiketoiminnan käytettäväksi, vaikka Fennovoima Oy voittaisi välimiesoikeuskäsittelyn. Viraston mukaan Kemijoki Oy:n osakkeiden omistaminen ei myöskään voi olla peruste sähkösiirtoverkkojen rakentamisen ja kunnossapidon turvaamiseksi aiheuttamisperiaate huomioon ottaen. Energiavirasto korostaa edellä esitettyjen osalta, ettei liiketoimintojen välille ole sallittua muodostaa sisäisiä saamisia tai velkoja, tai kirjata tulosvaikutteisia eriä. Työ- ja elinkeinoministeriön muistioiden mukaan, silloin kun erät ovat kohdistettu suoraan liiketoiminnoille, ei sisäisten erien käytölle ole olemassa tarvetta, sillä kaikki kulut ja tuotot sekä tase-erät kohdennetaan aiheuttamisperiaatteen tai muun jakoperusteen mukaisesti suoraan toiminnoille⁹.

Energiaviraston myöntämä sähköverkkolupa antaa Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle alueellisen yksinoikeuden harjoittaa jakeluverkkotoimintaa. Sähköverkkolupa edellyttää sähkömarkkinalain 5 §:n 1 momentissa sähköverkkotoiminnalle asetettujen teknisten, taloudellisten ja organisatoristen vaatimusten täyttämistä. Sähkömarkkinalain 6 §:n kohdan 7 mukaan jos sähköverkkoluvan hakija harjoittaa sähköverkkotoiminnan lisäksi muuta toimintaa tai jos hakija harjoittaa sekä kantaverkkotoimintaa että jakeluverkkotoimintaa, hakija on esittänyt selvityksen, että nämä toiminnot on eriytetty toisistaan siten kuin 12 luvussa säädetään. Energiavirasto toteaa, ettei Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle ole myönnetty lupaa poiketa sähkömarkkinalain 12 luvussa säädetyistä eriyttämissäännöksistä.

Energiavirasto myös toteaa, ettei Keminmaan Energia ja Vesi Oy ole esittänyt poikkeuslupahakemuksessaan riittäviä perusteita sille, miten osakkuudet-liiketoiminta tukee jakeluverkonhaltijan lakisäätteisten tehtävien hoitamista. Keminmaan Energia ja Vesi Oy ei ole myöskään tuonut päätösluonnokseen sähköpostitse 13.6.2024 toimittamassa lausunnossaan ilmi yhtiön omakohtaisia perusteluita sille, kuinka osakkuudet-liiketoiminta tukee sähkömarkkinalain ja sähkökauppa-asetuksen mukaisen velvoitteiden hoitamista. Asiasta on sitä vastoin lausunut ainoastaan Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n omistajana toimiva Keminmaan kunta.

Energiavirasto ei myönnä Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle oikeutta harjoittaa osakkuudet-liiketoimintaa edellä mainituilla perusteilla. Energiavirasto velvoittaa hakijan viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jolla varmistetaan, ettei Keminmaan Energia ja Vesi Oy harjoita osakkuudet-liiketoimintaa ja sähköverkkotoimintaa saman y-tunnuksen alla. Energiavirasto katsoo kohtuullisena, että korvaavat toimenpiteet tulisi toteuttaa kaksi vuotta sähkömarkkinalain 61 a pykälän voimaantulumisesta. Kahden vuoden siirtymäaika on sovellettu myös Energiaviraston aikaisemmassa hallintokäytännössä oikeudellisen eriyttämisen toteuttamisen aikataulunä. Energiavirasto korostaa, ettei sähkömarkkinalain 61 a pykälän 3 momenttiin

⁹ Ehdotus Työ- ja elinkeinoministeriön asetukseksi sähköliiketoimintojen eriyttämisestä (12.11.2019).

sovellettava yhtiöttämisvelvoite ole sama asia kuin sähkömarkkinalain 60 pykälään perustuva oikeudellinen eriyttämisvelvoite.

6) Sähkönjakelun tilaustyöt

Energiavirasto katsoo, että asiakkaiden sähkönjakeluverkostoihin tehtävät tilaustyöt, kuten asiakkaiden talojohtoihin tai sähkökeskuksiin liittyvät muutostyöt, ovat luonteensa mukaisesti urakointitoimintaa. Urakointitoiminta on kilpailtua liiketoimintaa, jonka harjoittamiseen ei edellytetä 61 a §:n 1 momentissa tarkoitettua toimivaltaisen viranomaisen myöntämää toimilupaa. Urakointi tarkoittaa Energiaviraston eriyttämisohjeen (Dnro 3948/040002/2023) mukaan muuhun kuin yhtiön omaan verkkoon kohdistuvaa suunnittelu-, rakennus- ja ylläpitotoimintaa.

Energiaviraston mukaan asiakkaiden sähkönjakeluverkostoihin tehtävät tilaustyöt tukevat sähkömarkkinalaissa ja sähkökauppa-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamista. Sähkönjakelun tilaustöiden avulla voidaan mm. edistää varman, luotettavan ja tehokkaan sähkönjakeluverkon käyttöä, ylläpitoa ja kehittämistä. Sähkönjakelun tilaustöihin allokoidut henkilöresurssit turvaavat viraston mukaan myös sähköverkon toimintavarmuutta ja sähköön loppukäyttäjien riittävää sähköä saantia, sillä tilaustöiden henkilöresursseja on mahdollista hyödyntää luvanvaraisessa sähköverkossa esiintyvien vikatilanteiden korjaamiseen.

Energiavirasto toteaa, ettei sähkönjakelun tilaustöiden sijoittaminen erilliseen yhtiöön ole tarkoituksenmukaista edellä mainituilla perusteilla. Viraston näkemyksen mukaan sähkönjakelun tilaustyöt tukevat Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n sähköverkkotoiminnan harjoittamista. Energiavirasto myöntää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 61 a §:n 3 momentin mukaisen luvan harjoittaa sähkönjakelun tilaustöitä.

7) Vesihuollon tilaustyöt

Energiavirasto katsoo, että asiakkaiden vesihuoltoverkostoihin tehtävät tilaustyöt, ovat luonteensa mukaisesti urakointitoimintaa. Urakointitoiminta on kilpailtua liiketoimintaa, jonka harjoittamiseen ei edellytetä 61 a §:n 1 momentissa tarkoitettua toimivaltaisen viranomaisen myöntämää toimilupaa. Urakointi tarkoittaa Energiaviraston eriyttämisohjeen (Dnro 3948/040002/2023) mukaan muuhun kuin yhtiön omaan verkkoon kohdistuvaa suunnittelu-, rakennus- ja ylläpitotoimintaa.

Sähkömarkkinalain 83 §:n 3 momentin mukaan Energiavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

Energiavirasto katsoo, että vesihuollon tilaustyöt tukevat Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n vesihuoltolakiin perustuvien liiketoimintojen (talousvesi ja jätevesien vastaanotto) harjoittamista. Energiaviraston mukaan vesihuollon tilaustöiden kieltäminen ei ole tarkoituksenmukaista kunnan hyväksymällä toiminta-alueella harjoitettavien vesihuoltoliiketoimintojen kannalta. Vesihuollon tilaustöiden sijoittaminen erilliseen yhtiöön voisi mahdollisesti edellyttää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n työntekijöiden uudelleensijoittamista sellaisessa tilanteessa, jossa sen vesihuollon työntekijöitä työskentelisi samanaikaisesti vesihuoltolakiin perustuvien liiketoimintojen kuin vesihuollon tilaustöiden parissa.

Velvoite vesihuollon tilaustöiden sijoittaminen erilliseen yhtiöön olisi viraston mukaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti kohtuutonta edellä mainituilla perusteilla. Energiavirasto myöntää Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle 83 §:n 3 momentin mukaisen poikkeuksen sähkömarkkinalaissa edellytetyistä tavasta eriyttää toiminnot.

--- ---

Sähkömarkkinalain (588/2013) 77 §:n 1 momentin mukaisesti sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen on eriytettävä sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnat muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista. Sähkömarkkinalain 78 §:n mukaan eriyttämisellä tarkoitetaan sitä, että tilikausittain on laadittava tuloslaskelma ja tase eriytettävälle sähköliiketoiminnoille ja yhdistetty tuloslaskelma ja tase muille yrityksen liiketoiminnoille ja tase muille yrityksen liiketoiminnoille.

Energiavirasto toteaa, että Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n tulee eriyttää jatkossakin sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnat muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista. Kaukolämpötoiminta, vesihuolto- toiminta (talousvesi, jätevesien vastaanotto ja jäteveden puhdistamo) sekä sähkönjakelun ja vesihuollon tilaustyöt tulee siten eriyttää jatkossakin Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n muuhun liiketoimintaan. Tarkempia ohjeita eriyttämisen toteuttamisesta on annettu Energiaviraston ohjeella (dnro 3948/040002/2023) sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden laskennallisesta ja oikeudellisesta eriyttämisestä.

Sovelletut säännökset

Sähkömarkkinalaki (588/2013) 77 §, 78 §, 79 §, 83 §

Sähkömarkkinalaki (497/2023) 61 a §

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähköliiketoimintojen eriyttämisestä (1305/2019) 2 §

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) 5 §, 9 §, 36 §

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Energiaviraston maksullisista suoritteista vuosina 2023–2025 (1217/2022) 4 § 4.a kohta

Muutoksenhaku

Valitusosoitus markkinaoikeuteen Keminmaan Energia ja Vesi Oy:lle päätöksen liitteinä.

Lisätiedot

Lisätietoja asiasta antavat laskentatoimen asiantuntija Åsa Liesola (s-posti asa.liesola@energiavirasto.fi / puh. +358 295 050 055) ja juristi Joonas Tervo (s-posti joonas.tervo@energiavirasto.fi / puh. +358 295 050 063).

Liitteet	Valitusosoitus
Jakelu	Keminmaan Energia ja Vesi Oy
Tiedoksi	Ei tiedoksi
Maksu	2 500 €

VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus hallintopäätöksestä

Energiaviraston antamaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Valituskelpoisella hallintopäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään.

Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on markkinaoikeus.

Valituksen tekeminen ja valitusaika

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos tiedoksianto on toimitettu tavallisena tiedoksiantona postitse kirjeellä vastaanottajalle, katsotaan hänen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Mikäli päätös annetaan hakijalle tiedoksi sähköisenä viestinä, päätös katsotaan annetuksi tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos päätös on postitettu saantitodistusta vastaan, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksiantopäivää ei oteta lukuun.

Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä. Viranomaisen tietoon asian katsotaan tulleen kirjeen saapumispäivänä.

Kun valituksen tekemisen määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Valituksen tekemisestä säädetään lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Määräaikojen laskemisesta säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetussa laissa (150/1930).

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- vaatimusten perustelut; sekä
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä tuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi tuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Oikaisuvaatimuksen tekijä saa valittaessaan oikaisuvaatimuspäätöksestä esittää vaatimuksilleen uusia perusteluja. Hän saa esittää uuden vaatimuksen vain, jos se perustuu olosuhteiden muutokseen tai oikaisuvaatimuksen tekemisen määräajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta; sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.
- asiamiestä käytettäessä valtakirja, sen mukaan kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 32 §:ssä säädetään.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeuteen, jonka osoite on:

**Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI**

faksi: 029 56 43314

sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Valituskirjelmä voidaan toimittaa valitusviranomaiselle myös postitse.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Kun valituskirjelmä toimitetaan hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelun kautta, liitteet voi toimittaa skannattuna asiointipalvelussa tai kirjeitse. Kirjeitse toimitettaessa mainitse asiasta asiointipalvelun Viesti-kentässä.

Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu 2050 euroa. Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu on 510 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.